

כמו צמח בר

על הארץ: "מאד מענין הנושא של הפרדת הדת מהמדינה - רק אצל היהודים זה ביחד".

על העולם: "כשאני קוראת עיתון יש לי על הגב חידודים, אנשים משחיתים את העולם, תראה מה קורה בים הצפוני... תאר לך עולם בלי חיות...". וגם: "אנשים היום חיים על לעשות רושם, משקיעים המון בלעשות רושם ואני לא מבינה את זה? למה צריך את זה? צריך להיות אתה! כל אחד צריך להיות הוא!".

ניסיתי להעלות את השיחה על הכתב, אך הדברים נשמעו כשלי ולא בעברית של חנה ולא בניסוחיה המיוחדים. בשפתי הם נשמעים יומיומיים ולא מעניינים. לכן הבאתי רק מספר משפטים.

...וכל הזמן התנגן בי השיר של רחל שפירא "כמו צמח בר"

"מחר אני אהיה כה רחוקה
אל תחפשו אותי...
...הזמן ישקיט הכל
אני הולכת לדרכי...
...אני אהיה לצל חולף בשדותיכם
לסוד נסתר.
היו שלום אני חייתי ביניכם
כמו צמח בר".

נוחי בשלום על משכבך תהא נשמתך
צרוה בצרור החיים.

יונתן

לפני כארבעה חודשים הגיעה אלי חנה למזכירות נשענת על ההליכון, לטפל בענין שלה.

הופתעתי מהעברית שלה ובהירות המחשבה שנגדו את הופעתה המוזנחת, המרושלת והמאד זקנה. התרשמתי מדבריה החדים על חיים בכלל ועל הקיבוץ בפרט.

בלי לפגוע בחברים אחרים, היה זה אולי המפגש המיוחד ביותר שקרה לי עד כה במזכירות. בנושא הנדון חנה שיכנעה אותי והצלחתי גם להעבירו לנוגעים בדבר. יחד עם זה, הלך וצמח בי רצון עז לפגוש את חנה, להכיר אותה, לחוות שוב את החוויה. כשהענין הבשיל הרהבתי עוז, הרמתי טלפון ונפגשנו.

מהתחלת השיחה ולכל אורכה חנה השביעה אותי שלא אפרסם את הדברים. לא בגלל שהם סודיים או מאד אינטימיים אלא בגלל שהיא "נשמה אפורה וטועה ולא רוצה להפריע, לא רוצה להכנס לבתי החברים ולראשיהם". לדבריה "הדברים מאד לא מעניינים ולא ראויים לפירסום".

יחד עם זה הסכימה לדבר איתי ובאותה עברית צחה ובאותה לשון בהירה סיפרה לי על עברה כמו שכתבה עמליה. סיפרה לי למה בחרה לחיות לבד: "הייתי ילדה מאד מאד רגישה, היו מסתכלים עלי הייתי מסמיקה, הייתי קצרת רואי והמשקפיים שהייתי צריכה לחבוש היוו מקור נוסף לבושה. כשנודע לי שקוצר הראיה הוא דבר שעובר אצלינו במשפחה בתורשה, החלטתי: אני לא ממשיכה את הדור הזה! לא יהיו עוד ילדים כמוני!".

דיברה על הקיבוץ היום: "חסרים צעירים אינטלקטואליים".